

Миливој Б. АЛАНОВИЋ*
Универзитет у Новом Саду
Филозофски факултет

Оригинални научни рад
Примљен: 1. 10. 2023.
Прихваћен: 29. 2. 2024.

ГЛАГОЛСКО-ИМЕНИЧКА КОНКУРЕНЦИЈА У СВЕТЛУ ИЗРАЖАВАЊА ПРЕДИКАТИВНОСТИ

Рад се бави функцијом личног глагола у аналитичкој предикатској конструкцији (*Ударац је дао/добео; Испео је глуп*), али и способношћу именице да у њој регулишу различите видове дијатезе итд. Анализа ће бити усмерена на два типа глаголских перифраза, нпр. *Дошло је до свађе између комисија; Биљана има идеју/главоболју/преглед/жељу да путује* и сл.

Кључне речи: српски језик, синтакса, предикативност, предикатски израз.

1. Увод

У раду се издвајају три кључне тематске целине, а оне се у најкраћем тичу: (а) односа између лексичке и нелексичке употребе речи у реченици, (б) способности именице да се појаве семантичким језгром предикативности, (в) компензаторне поделе улога у предикатској конструкцији на релацији глагол – именица.

У граматичкој традицији, нарочито у теорији граматикализације, посебна се пажња посвећује подели речи на лексичке и граматичке јединице (Смирнова/Мортелманс 2010: 179), где оне прве имају денотативно значење, захваљујући којем означавају бића, ствари и појаве нашег унутрашњег и спољашњег света, док оне граматичке дају податак о различитим односима у које ступа оно што је означено лексичким јединицама – лицу, броју, времену, начину, стању итд. Међутим, ни у овом систему нема чистих подела, јер, на пример, глагол *јесам* може бити и лексичка и граматичка реч – *Лето је; Дошао је*. Ако ову језичку недоследност, а можда пре правило, имамо на уму, наилазком на пример типа *Дошло је до експлозије цистерне* није тешко кон-

* milivoj.alanovic@ff.uns.ac.rs

статовати да глагол *доћи* не означава процес означен у реченици, већ то чини именица *експлозија*, што на извешан начин компромитује положај управнога глагола *доћи*, који у посматраном примеру не даје податак ни о ангажованом лицу ни о покренутој радњи. Но, како овај глагол не твори неки нов морфолошки облик, за њега не кажемо да је граматичка реч, већ једноставно да је нелексички или функционално употребљена јединица (Алановић 2017: 90). С друге стране, именичка синтагма *експлозија цистерне* даје оба тражена податка: знамо шта се десило и коме се нешто десило. Последишно, *доћи* не означава више приближавање каквом просторном оријенту субјекта у покрету (нпр. *Лопта је дошла до врата*), већ настанак или наступање каквог стања ствари или процеса као резултата неког следа догађаја – *доћи* је, стога, каузативни оператор, при чему сам не означава ни узрочни чинилац ни последицу.

Имајући речено у виду, циљ нам је да покажемо како примарно лексичке јединице преузимају функцију функционалних или операторских речи, као по правилу у глаголским перифразама, у којима је именица семантички центар предикативности (Всеволодова 2000: 121, 123; Арутјунова 2003: 134; Енгел 2009: 120).

2. Именица – семантичко језгро предикативности

Предикативност, као категоријални комплекс, јесте синтаксичка и семантичка категорија којом се означавају различити видови односа садржаја исказа према стварности с тачке гледишта говорника (В. Виноградов: према Бондарко 2002: 446), тако да своје формалне изразе налази у категоријама модалности, темпоралности, персоналности итд. (Бондарко 2002: 447). Иако се у почетку категорија предикативности тичала односа између субјекта и предиката, односно вршиоца радње и саме радње, данас она укључује најразличитије везе између означенога процеса и у њему укључених учесника (Кронгауз 2000: 229–230). Стога се у центру поља предикативности налази глагол или предикат, премда различите лексичке јединице означавају процесе, стања или једноставно односе, тако да ту спадају још и именице и придеви (Пешковски 1956: 165–166; Дик 1997: 59; Тестелец 2001: 230), нпр. *Бојан гледа уплашено*; *Бојан има чудан поглед*; *Бојан је вешт*. И у србистичкој лингвистичкој традицији се одређени граматички облици предиката дефинишу управо следећи поменуте семантичке критеријуме (Стевановић 1979: 40; Станојчић/Поповић 2014: 239; Пипер/Клајн 2013: 282), а то су у првом реду различити типови именских предиката, нпр. *Биљана је учитељица/ви-сока/твојих година*, где глагол носи граматичке информације (о лицу, времену, дијатези, модалности и сл.), док именица оне лексичке (о конкретном својству, стању или односу). Остављајући по страни проблем граматичког уобличавања предиката, пример именског типа предиката илуструје 'расу-тост' информација у реченици, што нас доводи до главних питања у раду, а то су: улога личног глагола у предикатској конструкцији (*Ударац је дао/*

добито; *Испео је глуп*), у којој није експонент пропозиционог предиката, као и способност именице да постане семантичко језгро предикативности, али и носилац неких типичних глаголских обележја, као што су дијатеза, персоналност, агентивност итд.

2.1. Глаголска перифраза, још и декомпоновани предикат/глагол или перифрастични предикатски израз (Радовановић 1977; Тополињска 1982; Танасић 1995; Мразовић 2009) јесте аналитички израз састављен од функционално, или нелексички, употребљеног глагола и једне његове функционалне пројекције, односно допуне или додатка, где управо именица у саставу глаголскога сателита носи податак о процесу, тј. непосредни је експонент пропозиционог предиката, нпр. *Наставља се бомбардовање, Задао му је тежак ударац, Унао је у депресију*. Као што видимо, поменути изрази су синтаксички и семантички интеграти (Алановић 2018: 180), јер у своме саставу имају две релативно аутономне јединице, које често подлежу одређеним трансформацијама, нпр. пасивизацији и анафоризацији (нпр. *Говорио је о нападу који је изведен на напријатељске положаје*). Последњи тест потврђује да не говоримо о јединицама лексикона већ о синтаксичким конфигурацијама, које на окупу чврсто држе значењске везе, нпр. *Унао је у депресију* [← *У шта је унао?/*Где је унао?*].

Међутим, иако је у глаголским перифразама именица, обично глаголска, непосредни експонент пропозиционог предиката, то не искључује могућност да истодобно преузме функцију операторске јединице. Случај да именица регулише односе у означеној ситуацији значи да су тиме обухваћени и различити аспекти веза међу учесницима, што се у првом реду односи на дијатезу.

2.1.1. Дијатеза је лексичкосемантичка и граматичка категорија која се у првом реду тиче способности глагола да регулише реченичну перспективу и облик ангажовања учесника у означеној ситуацији (Дик 1997: 247; Бондарко 2002: 590). Међутим, ако упоредимо перифразе које конституише исти функционални глагол, нпр. *имати*:

- (1) Имам страшну идеју.
- (2) Није имао никакав предлог.
- (3) Има јаку главобољу.
- (4) Има операцију слепог црева.
- (5) Имаш налог да се иселиш.
- (6) Имају договор да се цене не повећавају.
- (7) Имамо тучу малолетника. (разг.)
- (8) Има још једна могућност плаћања рачуна.

уочавамо да се у (1–7), у истом структурном моделу, развијају различити значењски односи, који се поглавито тичу облика учешћа субјекатског појма у означеној ситуацији, чије координате одређују именице *идеја* у (1), *предлог* у (2), *главобоља* у (3), *операција* у (4), *налог* у (5), *договор* у (6) и *туча* у (7). У свим примерима наведене именице упућују на ситуациони тип, те су носиоци семантичке валентности у реченици.

Уп.: Сваки националиста **има идеју** о политичком или културном јединству [...] (НИН); И ту психотерапија **има предлог** [...] (ПКД); [...] пише наш читалац који се задужио у еврима и зато ових дана **има главобољу** (П); Недавно **је имао операцију** срца (П); Сва министарства **имају налог** да раде и обезбеде значајно боље животне услове [...] (П); [...] они са Коштуницом **имају договор** о сарадњи [...] (П); **Има** још једна **превара** (П).¹

У том контексту, на пример, именица *идеја* експонент је двоаргументног предиката ($X < \text{смислити} > Y$) са когнитивним значењем, именица *предлог* троаргументног ($X < \text{предложити} > Y, Z$) са комуникативним значењем, а *главобоља* једноаргументног ($X < \text{боли глава} >$) са медијалним. С друге стране, сама структура реченице и распоред информација у њој зависе од синтаксичке валентности управног глагола, тако да *имати* реченици даје формалне или обличке координате. Последње подразумева да се глаголом *имати* углавном конституише активна перспектива, тако да је носилац ситуације померен на субјекатску позицију, нпр. у (1), (2) и (3), док подаци о осталим актерима бивају везани за предикаторску именицу, нпр. (имати) *идеју* о томе или (имати) *предлог* за кога.

Околности, међутим, нису у свим случајевима једнозначне, тако да има случајева да се реченична перспектива одређује тек на основу интерпретације значења предикатског израза, смисаоних односа или пак контекста. У примеру (4) реченица може имати подједнако и активну и пасивну интерпретацију ('оперишем кога' или 'бићу оперисан'), у зависности од улоге субјекатског појма – агентивне или пацијативне, за разлику од примера (5), који има пасивну интерпретацију ('наложено ти је').

Коначно, у примеру (6) учесници у ситуацији су у реципрочном односу (нпр. *Имају договор* [$\leftarrow$ 'договорили су се']), што се види на основу плуралске форме субјекта или пак одговарајуће рекцијске допуне уз именицу *договор*, у облику социјативног инструментала – (имати) *договор* с ким, која је оператор рефлексивности у реченичном оквиру. Пажње вредни јесу и примери (7) и (8), где глагол *имати*, без обзира на лице – прво множине или треће јединине, служи као оператор егзистенцијалности и евиденцијалности, тако да су аргументи пропозиционог предиката интегрисани у именичку синтагму, у (7) на објекатској а у (8) на субјекатској позицији – *туча малолетника* и *могућност плаћања рачуна*.

Дакле, реченице (1)–(7) илуструју правило по којем именица као експонент пропозиционог предиката регулише, сасвим логично, значењске односе унутар предикације, при чему је глагол *имати* носилац перспективе, с обзиром на то да се на субјекатску позицију померају одређени партиципанти. Међутим, глаголска именица и сама може бити померена дубље у синтагму, посебно када је уводи нека операторска реч, нпр. *могућност* у (8). Наиме, у именичким синтагамама типа *могућност плаћања* и сл. главна реч није непосредни експонент пропозиционог предиката већ оператор модалности,

¹ Грађа је преузета из Корпуса савременог српског језика Математичког факултета у Београду током августа и септембра 2023. године. Уз сваки пример је наведен извор, при чему смо за *Политику* и *Политикин културни додатак* користили скраћенице П и ПКД.

као што именице попут *почетак*, *крај*, *наставак* и сл. имају улогу оператора фазе – *почетак/крај/наставак разговора*.

Ваља додати и то да именице *крај* и *почетак* не морају имати само операторску улогу:

(9) Био је крај утакмице (П).

(10) Био је почетак октобра (П).

Примери (9) и (10) занимљиви су и у контексту исказивања персоналности. У питању је граматички модел $S + V$, са егзистенцијалним глаголом *имати/бити*, у којем субјекатска синтагма *крај утакмице* или *почетак октобра* садржи експонент пропозиционог предиката и његовог јединог аргумента – ‘утакмица се завршава’ и ‘октобар почиње’. Тако, премда у (9) и (10) имамо персоналне реченице, оператори персоналности су именице које стоје у корелацији са првим аргументом пропозиционог предиката – *утакмица* и *октобар*.

Иако у другом граматичком окружењу, треба подсетити да операторска именица може бити и регулатор дијатезе, а у питању су јединице као *предмет*, *објекат*, *тема* итд., о чему је и у србистици било речи (Алановић 2009):

(11) Акцизе су тема расправе.

(12) Ова категорија је објекат анализе.

(13) Они су предмет презира.

Уп.: Злато које је Србија унела у Краљевину Југославију **биће тема расправе** у оквиру деобе остале имовине (П); [...] као члан учествује у доношењу одлука уместо да је **објекат експлоатације** [...] (П); Поменути закони, истине ради, **били су предмет жестоких спорења** [...] (П).

Премда у примерима (11)–(13) имамо копулативну конструкцију, њихова пасивна интерпретација почива на правилу да је објекат радње померен на субјекатску позицију, док саму радњу и ситуациони тип одређују глаголске именице *расправа*, *анализа* и *презир*, које стоје у непосредној вези са одговарајућим пропозиционим предикатом – ‘расправљати’, ‘анализирати’ и ‘презирати’. Као што је у литератури већ наведено, с обзиром на то да у оваквим конструкцијама имамо лексичке јединице као операторе пасивности, а не пасивне форме у ужем смислу, говоримо о тзв. лексичком пасиву (Бондарко 2002: 604).

У овој секцији рада указали смо на случајеве где именице у реченици показују способност да регулишу различите облике дијатезе, персоналности, модалности и аспектуалности, а у наставку ћемо применити другачију методологију, која подразумева да ћемо проверити операторске улоге глагола у предикатским изразима са истим пропозиционим предикатом – ‘сећати се’.

2.2. Пропозициони предикат ‘сећати се’ има неколико лексичких и граматичких израза, нпр. глагол *сетити се/сећати се*, израз *пасти на памет* и сл., али ћемо у овом раду посматрати формалне и значењске односе у перифразама чији је конститутивни елемент глаголска именица *сећање* у служби семантичког језгра предикативности. За разлику од модела са функционалним глаголом *имати*, у овом случају именица *сећање* заузима различите по-

зиције у реченичном оквиру, што треба довести у везу са различитим моделама које конституишу управни глаголи уз које стоји, нпр. $S + V$, $S + V + O_1$, $S + V + O_1 + O_2$. Именица *сећање*, видимо, задовољава синтаксичку валентност управног глагола, а истовремено је носилац семантичке валентности у реченици: *Твоје сећање на њу_{ii} бледи* [[’]ти_i се не сећаш ње_{ii}’].

Иако се различити граматички модели са истим пропозиционим садржајем објашњавају као рефлекс одговарајућих метафоричких сценарија, то нас не ослобађа обавезе да одредимо улогу функционалног глагола, тачније у којој мери и у ком погледу модификује значење предикатског израза.

Осим што реченици даје формалне координате, нарочито у погледу њених персоналних и темпоралних обележја, управни глагол регулише следеће општије значењске компоненте у реченичном садржају:

- (а) дуративна (или дуративно-интензитетска) обележја радње, обично уз пратећу компоненту о субјективном односу агенса према објекту когнитивне делатности:

Али, *сећање* на случај Ригоут **не изумире** (Борислав Пекић, *Човек који је јео смрт* 1793); **Мучи** га и *сећање* на све оно што је било са учитељицом [...] (Иво Андрић, *На Дрини ћуприја*); Дознали су један о друге довољно да *сећање* на овај сусрет никада сасвим **не избледи** (Филип Давид, *Сан о љубави и смрти*); *Сећање* на његову жену, и то дете, које је умрло, са њом, **не излази** му више **из главе** (Милош Црњански, *Сеобе* 2); До женидбе *сећања* на тебе **нису ми излазила из памети** (Саша Божовић, *Теби, моја Долорес*);

- (б) егзистенцијална обележја радње:

[...] **остало је сећање** на оно што је прошло [...] (Иво Андрић, *На Дрини ћуприја*); Изгледа ми необично, готово настрано, да још **постоји сећање** на тог певача [...] (Раде Кузмановић, *Даниноћ*);

- (в) фазна обележја радње, уз пропратну компоненту (ауто)каузативно-сти:

[...] али нада да ће се вратити кући **убила** им **је** и последње *сећање* на оно за шта су се погодили (Растко Петровић, *Африка*); Када **је** шејтан **одузео** принцези Атех *сећање* на хазарски језик [...] (Милорад Павић, *Хазарски речник*); [...] онај други се тако усрдно трудио да му то **призове у сећање** као да од заборављеног детаља зависи судбина обојице (Мирослав Поповић, *Судбине*); Пред унутарњим погледом **јави се сећање** на војнике [...] (Иво Андрић, *На Дрини ћуприја*); Ни много година касније **није избрисано сећање** на то пролетње вече у атријуму [...] (Филип Давид, *Сан о љубави и смрти*); Књига краљева и будала **дозива у сећање** једну књигу с тајанственом моћи (Данило Киш, *Горки талог искуства*); Крај све телесне лепоте, госпожа Евдокија није била успела да у његовим снови-ма **истисне из сећања** и суза, његову покојну жену (Милош Црњански, *Сеобе* 2); [...] који никако **није могао да избрише из сећања** (Милош Црњански, *Сеобе*); За то нисмо имали стрпљења, а **из сећања** ју **је потиснуо** и незадрживи талас у нашем тенису (II);

- (г) усмереност реченичнога садржаја на објекат мисаоне делатности, уз друге значењске компоненте (нпр. време трајања, фазу, поступност, изненадност те интензитет радње, затим број објеката и сл.):

Као далека али мучна ствар **прође** му **кроз сећање** данашње послеподне у забаченој школској соби [...] Иво Андрић, *На Дрини ћуприја*); [...] чим догађаји од претходне вечери **почну да се враћају у сећање** и да задобијају своје право значење [...] (Данило Киш, *Пешчаник*); Осим у ретким случајевима, када **се** из неких разлога датум јасно **урезао у сећање**, Киш се никад није сналазио у времену [...] (Данило Киш, *Складиште*); [...] **не-**

стајала је сасвим из њиног сећања (Милош Црњански, *Сеобе*); [...] остају као одјек и када су саме заповести **ишчезле из сећања** (Милорад Павић, *Хазарски речник*); **Из сећања су искрсле** Лубардине речи [...] (П); [...] а **из сећања му израђају** слике из нишког логора на Црвеном крсту [...] (П); Кад му **се** Вишњевски, блед, отмен, леп, **указа у сећању**, окрете главу (Милош Црњански, *Сеобе 2*); Тако **су почели бледети у сећању** људи (Мирослав Поповић, *Судбине*); Шта вам **је** од свега тога **остало у сећању**? (Данило Киш, *Горки талог искуства*); **Пред његовим сећањем нижу се** само споредне и недозвољене ствари [...] (Иво Андрић, *На Дрини ћуприја*);

- (д) усмереност реченичног садржаја на носноца мисаоне делатности, уз компоненте фазе, временског трајања, интензитета, начина испољавања радње, затим промене места и степена ангажованости агенса на извршењу радње итд.:

[...] дечак **је понео сећање** на то место [...] (Иво Андрић, *На Дрини ћуприја*); [...] али му је била драга и **сачувао је у сећању**, заувек (Милош Црњански, *Сеобе*); [...] који **ће сачувати** у себи за цео живот **сећање** на море [...] (Данило Киш, *Складиште*); Он напреже сву јачину своје воље да што пре **уклони из сећања** тај женски лик [...] (Бранимир Ћосић, *Два царства*); На та лака миловања поруменела **би** и у себи дуго **носила сећања** на њих [...] (Добрица Ћосић, *Корени*); Значи ли то да **немате** никаква **сећања** из града свог рођења? (Данило Киш, *Горки талог искуства*); **Пребирамо по сећању** сарајевске дане, безброј питања [...] (П); [...] **пUTOвала сам по сећању**, прустовски, градећи имагинарне светове (ПКД);

- (ђ) начинска или интензитетска својства радње:

Сећања су се кидала у гађењу од кога је трнула и болела мождина у кичми (Добрица Ћосић, *Корени*); **Сећања налећу** једно за другим [...] (Добрица Ћосић, *Корени*); Симки хитро **промакоше сећања** на то давно вече [...] (Добрица Ћосић, *Корени*); Сва **су му сећања бистра** [...] (Добрица Ћосић, *Корени*); **Нису наврла сећања** на магацин у који сам, једног лета пре двадесет година, повремено долазио на спавање (Раде Кузмановић, *Ање, ање*); **Сећање лети** по селу, сада док лежи (Добрица Ћосић, *Корени*);

- (е) последични карактер мисаоне делатности:

Он **изазива сећање** на оно што је било [...] (Мирослав Поповић, *Судбине*); Сва **су му сећања бистра** и сва **извиру** из Вукашиновог одласка [...] (Добрица Ћосић, *Корени*);

Полазећи од наведених примера из грађе, управни глагол не одређује ситуациони тип, али зато даје податак о различитим пратећим аспектима реализације означене радње, а они се тичу почетка или завршетка (*призвати у сећање* према *одузети сећање*), дужине њеног трајања (*сећање не изумире*), потврде реализације радње (*постоји сећање*), аутокаузативног или каузативног деловања агенса (*дозвати у сећање* према *јави се сећање*), степена одговорности агенса за радњу (*нешто ишчезава из сећања*), активне или пасивне перспективе саопштавања о радњи (*понети сећање* према *нешто се враћа у сећање*), интензитета и начина вршења радње (*сећање не бледи* и *сећање се кида*), изненадног појављивања (*искрснути из сећања*) те низања објеката радње (*низати се пред сећањем*) итд., што уверава да функционално употребљен глагол носи за говорника драгоцене семантичке компоненте које врло често осветљавају субјективни доживљај радње и ситуације у целини.

Закључак

У раду смо на два типа примера показали да у реченици постоји својеврсна подела улога између именица и глагола у контексту изражавања предикативности. И примери са функционалним глаголом *имати* као и примери са пропозиционим предикатом 'сећати се' имају заједничко то да је глаголска или сродна именица у улози семантичког језгра предикативности, те тиме и носилац семантичке валентности, док управни глагол реченици даје обличке координате, и уз то регулише обележја персоналности и темпоралности. Међутим, битна разлика између ова два реда појава огледа се у томе што у првом случају именица одређује тип дијатезе (*имати забрану* према *имати наступ*), док у другом то чини управни глагол (*нешто се губи из сећања* према *нешто чувати у сећању*), што се наравно не односи на обележје семантичке транзитивности (уп. *Не бледи сећање на њу* према *Он чува сећање на њу*).

Као што видимо, и именице и глаголи могу преузети улоге несвојствене категоријама којима припадају – именице да регулишу дијатезу, модалност и фазу, а глаголи да не означавају конкретну радњу, већ неко обележје радње или ситуације у целини, што потврђује раније изнет став да је граница између лексике и граматике често флуидна.

Оно на чему се у раду нисмо посебно задржавали јесу појмовне метафоре које стоје у позадини појаве да речи, у овом случају глаголи, крће своје лексичко (или основно) значење, при чему овај недостатак надокнађују чвршћим значењским и смисаоним повезивањем са својим непосредним колокатима.

ЛИТЕРАТУРА

- Алановић 2009:** Миливој Алановић, Лексичко-синтаксичка средства пасивизације, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 38/1, 123–133.
- Алановић 2017:** Миливој Алановић, Функционална употреба речи: глаголи између лексичке и граматичке службе, *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*, LX/2, 87–117.
- Алановић 2018:** Миливој Алановић, У потрази за реченичним предикатом – два пута, исти циљ, *Славистика*, XXII/1, 178–192.
- Арутјунова 2003:** Нина Д. Арутјунова, *Предложение и его смысл*, Москва: УРСС.
- Бондарко 2002:** Александр Бондарко, *Теория значения в системе функциональной грамматики: на материале русского языка*, Москва: Языки славянской культуры.
- Всеволодова 2000:** Майа Всеволодова, *Теория функционально-коммуникативного синтаксиса*, Москва: МГУ.
- Дик 1997:** Simon C. Dik, *The Theory of Functional Grammar. Part 1: The Structure of the clause*, Berlin – New York: Mouton de Gruyter.

- Енгел 2009:** Ulrich Engel, *Syntax der deutschen Gegenwartssprache*, Berlin: ESV.
- Кронгауз 2001:** Максим А. Кронгауз, *Семантика*, Москва: РГГУ.
- Мразовић 2009:** Pavica Mrazović, *Gramatika srpskog jezika za strance*, Novi Sad – Sremski Karlovci: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića.
- Пешковски 1965:** Александр М. Пешковский, *Русский синтаксис в научном освещении*, Москва: Учпедгиз.
- Пипер/Клајн 2013:** Предрад Пипер, Иван Клајн, *Нормативна граматика српског језика*, Нови Сад: Матица српска.
- Радовановић 1977:** Милорад Радовановић, Декомпоновање предиката (на примерима из српскохрватског језика), *Јужнословенски филолог*, XXXIII, 53–80.
- Смирнова/Мортелманс 2010:** Elena Smirnova, Tanja Mortelmans, *Funktionale Grammatik. Konzepte und Theorien*, Berlin – New York: Walter de Gruyter.
- Станојчић/Поповић 2014:** Живојин Станојчић, Љубомир Поповић, *Граматика српског језика за гимназије и средње школе*, Београд: Завод за уџбенике.
- Стевановић 1979:** Михаило Стевановић, *Савремени српскохрватски језик II*, Београд: Научна књига.
- Танасић 1995:** Срето Танасић, Декомпоновање глагола и структура просте реченице, *Јужнословенски филолог*, LI, 157–166.
- Тестелец 2001:** Яков Г. Тестелец, *Введение в общий синтаксис*, Москва: РГГУ.
- Тополињска 1982:** Зузана Тополињска, Перифрастични предикатски изрази на међусловенским релацијама, *Јужнословенски филолог*, XXXVIII, 35–49.

Milivoj Alanović

VERB-NOUN COMPETITION IN THE LIGHT OF EXPRESSING PREDICATIVENESS

Summary

The main questions in the paper are the role of the personal verb in the predicate construction (*He gave/received a blow*), as well as to what extent nouns are responsible for regulating the meaning of predicativeness in the sentence, but also some typical verb categories, such as diathesis, personality, agency, etc. The analysis will be focused on verbal constructions, whose meaning and status directly depend on the lexical-semantic features of the noun, e.g. *There was a quarrel between the neighbors*; *Biljana has an idea/headache/review/desire to travel*, etc.

Keywords: Serbian language, syntax, predicativeness, predicate construction.